16.10.2025

Eduskunta
Sanna Pekkarinen

Asia: HE 115/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elatustukilain, lapsen elatuksesta annetun lain sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Lausunto

HEL 2025-015997 T 03 00 00

Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala on aiemmin antanut lausuntonsa hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle laiksi elatustukilain, lapsen elatuksesta annetun lain sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta. Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on nyt pyytänyt Helsingin kaupungilta kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä.

Hallituksen esitysluonnoksen lausuntopalautteen perusteella lausunnonantajat ovat esittäneet huomioita sekä täsmennyksiä niin ehdotettuun sääntelyyn kuin sen perusteluihin vaikutustenarviointeineen. Hallituksen esityksen perusteluita on palautteen perusteella monin paikoin täsmennetty ja täydennetty.

Pykälätekstejä on selkeytetty, tästä esimerkkinä uusi elatustukilain 13 a §, joka on muutettuna selkeämpi.

Elatustukilain 36 §:n 3 momentti on niin ikään muotoiltu uudelleen. Momenttia on täydennetty maininnalla siitä, milloin tarkasteltava elatusapu tulee olla vahvistettu. Lisäyksen mukaan kyse on elatusavusta, joka on vahvistettu elatustukilain 6 §:n 2 tai 3 kohdan mukaisesti tarkasteluhetkestä vähintään vuosi aikaisemmin. Useimmat elatustukeen oikeuttavat elatussopimukset vahvistetaan hyvinvointialueella enintään vuodek-

si STM:n laatiman ohjauskirjeen mukaisesti ja jäävät lisäyksen vuoksi tarkastelun ulkopuolelle.

Elatustukilain 36 §:n 3 momentin uuden muotoilun mukaan Kansaneläkelaitoksen tulee antaa hyvinvointialueelle elatusvelvollisen elatuskyvyn uudelleen arviointia varten välttämättömät tiedot. Perusteluissa on huomioitu lausuntopalautteiden näkökulmat sekä muun muassa hyvinvointialueiden tarve saada tiedot tuomioistuimen päätöksestä tai toisella hyvinvointialueella vahvistetusta sopimuksesta.

Elatuslain uusi 8 d § säätelee hyvinvointialueen oikeutta saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä pyynnöstä ja maksutta Verohallinnolta sekä Kansaneläkelaitokselta välttämättömät tiedot elatusavun vahvistamiseksi tai sen selvittämiseksi, onko aihetta muuttaa elatusavun määrää 11 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Pykälä on sanamuodoltaan tiedonsaantioikeuden osalta selkeä. Sen sijaan asiakkaiden informointi tiedonsaantioikeudesta on säänneltty edelleen puutteellisesti. Perustelutekstissä todetaan, että asiakastapaamisella asiakkaita voidaan tiedonsaantioikeudesta informoida suullisesti ja tehdä asiasta merkintä asiakasasiakirjaan. Jos tietoja pyydettäisiin ilman, että vanhemmat ovat paikalla, hyvinvointialueen on suunniteltava toimintatavat tiedottamisen toteuttamiseksi. Olisi toivottavaa, että perustelutekstissä annettaisiin selvemmät toimintatavat informoinnin lainmukaisesta toteuttamisesta. Riittääkö asiakkaiden informointiin hyvinvointialueen internet-sivulle viety tieto asiasta ja esimerkiksi odotustiloissa tai asiakastilojen ilmoitustaululla oleva ilmoitus asiasta?

Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala on tuonut lausunnossaan esille, että lasta koskevissa sopimusasioissa molempien vanhempien osallisuus on tärkeää. Lisäksi tulee huomioida, että esimerkiksi silloin, kun on sovittu lapsen vuoroasumisesta, tulee molempien vanhempien elatuskykyä arvioida. Esitysteksti keskittyy edelleen elatusvelvollisen vanhemman tulotietojen muuttumiseen ja niiden tarkasteluun. Perusteluissa todetaan, että osana selvittämis- ja toimimisvelvollisuuttaan hyvinvointialue olisi ensisijaisesti yhteydessä elatusvelvolliseen, jonka elatuskyvyn osalta Kansaneläkelaitos on tehnyt ehdotetun elatustukilain 36 §:n 3 momentin mukaisen ilmoituksen hyvinvointialueelle. Tämä toimintatapa ei vastaa lasta koskevissa sopimusasioissa noudatettavaa molempien vanhempien osallisuuden periaatetta.

Esitykseen on lausuntopalautteen perustella lisätty osuus tiedonhallinnan vaikutuksista. Tämä lisäys on tarpeellinen ja vastaa useimpiin lausuntopalautteissa esitettyihin tarkennusta vaativiin seikkoihin.

Helsingin sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala on jo aiemmassa lausunnossaan kiinnittänyt huomiota esityksen toimenpide-ehdotusten vaikutukseen hyvinvointialueiden lastenvalvojien työhön. Esityksen mukainen selvittämis- ja toimimisvelvollisuus on hyvinvointialueille uusi tehtävä. Esityksessä on tehty arvioita uudistusten vaikutuksesta lastenvalvojien työhön. Helsingissä ja suurilla hyvinvointialueilla on laaja väestöpohja ja todennäköisesti myös tietoja tarkistettavista elatustuen maksuperusteista tulee näille alueille eniten. Tämä vaikuttaa suoraan resurssitarpeeseen. On tärkeää, että uudistuksen vaikutuksia hyvinvointialueiden lastenvalvojien työmääriin seurataan.

Esityksen sivulla 35 todetaan, että hallituksen esityksessä hyvinvointialueille ehdotettu selvittämisvelvollisuus (ehdotus uudeksi elatuslain 13 b §:ksi) olisi pikemminkin hyvinvointialueen oikeuksia ja velvollisuuksia täsmentävää. Ehdotettu säännös ohjaisi hyvinvointialueita toteuttamaan sosiaalihuoltolain jo sisältämiä velvoitteita asiakkaan kokonaistilanteen arvioimiseksi ja tukemiseksi siten kuin sosiaalihuoltolakia säädettäessä tarkoitettiin. Näkemyksemme mukaan elatusvelvollisen vanhemman tilanteen tarkastelu ei täytä edellä kuvatulla tavalla lapsen kokonaistilanteen tarkastelua.

Lisätiedot

Henriikka Ketola, juristi
puhelin: 09 310 43970, henriikka.ketola@hel.fi

16.10.2025

Juha Jolkkonen
sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialan toimialajohtaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.